

Editorial

Posem sentit comú als criteris d'avaluació de la recerca en l'àrea de la biologia d'organismes i sistemes

Darrerament els professors i investigadors de biologia d'organismes i sistemes solen sortir malparats en la majoria de les avaluacions de les agències de qualitat científica. En algunes de les avaluacions recents de l'AQU (Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya) gairebé no s'han pogut acreditar botànics, zòlegs ni ecòlegs. Ens quedarem sense professors i investigadors d'aquestes àrees a les nostres universitats i centres de recerca? Hauria passat el professor Ramon Margalef aquestes avaluacions, basades gairebé exclusivament en les publicacions en anglès en revistes del *Science Citation Index* (SCI)? Només mereix consideració científica allò que es publica en aquestes revistes? No val res el que es publica en català sobre el nostre medi natural? Són tan rutinaris i de poc valor els treballs naturalistes? Aquestes i altres preguntes similars preocupen molts dels nostres investigadors i professors de botànica, zoologia, ecologia, geologia, geografia i altres àrees de les ciències que, per tema o per tradició, han publicat i encara publiquen poc en les revistes del SCI. Les respostes a aquestes qüestions són sovint descoratjadores i motiu de desànim per a un nombre important d'aquests professionals que se senten injustament desqualificats. Des de la ICHN volem donar-los suport. El nostre suport no defensa, és clar, la mandra i el tot s'hi val; creiem com l'AQU que la nostra recerca ha d'ésser també més productiva, més imaginativa i d'interès no només local, però defensem uns criteris més

assenyats en les avaluacions. Què vol dir això? Doncs simplement que les agències d'avaluació i els avaluadors es plantegin les qüestions anteriors i les responguin amb una mica de sentit comú.

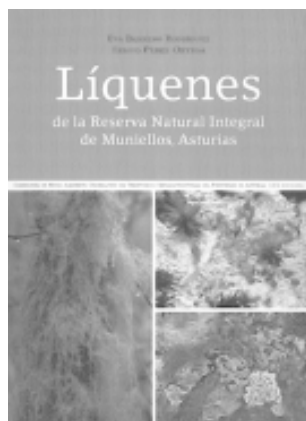
Aquestes agències, entre elles l'esmentada AQU catalana, es basen de manera quasi exclusiva en els càlculs de l'índex d'impacte bibliogràfic i consideren només com a treballs científics de valor aquells publicats en revistes del Science Citation Index. Consideren que el treball i la qualitat d'un professor o d'un investigador es mesura a través del nombre de publicacions recollides al SCI i de l'índex d'impacte de les revistes on ha publicat els seus treballs. L'impacte correspon, doncs, al de les revistes, no pas al dels treballs en concret, tot i que darrerament es fila més prim i ja es consideren les citacions de cada treball. En aquesta àrea de biologia d'organismes i sistemes se sol publicar poc en revistes SCI i els impactes solen ser baixos. Tot i que en molts casos de ben segur es podria fer més del que es fa, la baixa productivitat — mesurada en nombre d'articles — és en part resultat del tipus de recerca, i l'impacte baix és en part resultat del limitat nombre de científics de l'àrea que els poden citar. El ritme de producció d'aquesta àrea és necessàriament lent si el comparem amb altres àrees que estudien organismes i processos més ràpids. Un treball experimental de biologia d'organismes i sistemes no baixa fàcilment d'uns quants anys. Resulta lògic, doncs, esperar un

(Continua)

L'Institut de Ciències de l'Educació de la UAB organitza, cada any, un Fòrum d'Educació amb l'objectiu d'oferir un marc, obert i neutral, per al debat entre els diversos sectors implicats. La Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA) porta a terme, des del 1999, un procés de reflexió sota la denominació de Fòrum d'educació ambiental. Aquest any, ambdues entitats organitzen conjuntament el **Fòrum d'educació ambiental en xarxa**, que tindrà lloc els dies 19 i 20 de novembre de 2004, a la Sala d'actes del Rectorat (Campus de la UAB a Bellaterra).

Inscripcions:

S'han de fer mitjançant les pàgines web de l'ICE www.uab.es/ice i a la de la SCEA (www.pangea.org/scea).

Líquenes de la Reserva Natural Integral de Muniellos, Asturias. M. EVA BARRENO RODRÍGUEZ i SERGIO PÉREZ-ORTEGA. Consejería de Medio Ambiente, Ordenación del Territorio e Infraestructuras del principado de Asturias. KRK Ediciones, 2003. 512 p. ISBN: 84-96119-36-x.

nombre d'articles relativament més petit d'un ecòleg o d'un botànic que treballin sobre boscos que no pas d'un microbiòleg o d'un bioquímic que estudiïn processos bacterians. Quant a la qualitat de les revistes SCI, tot i que sovint es diu que, essent anglosaxones, les d'impacte més alt tenen tendència a preferir treballs relatius a organismes o sistemes anglosaxons, no és pas la percepció que en tinc jo. Crec que fins i tot a aquestes revistes els poden interessar més els nostres sistemes, posem per exemple els mediterranis o els del Pirineu, puix són menys coneguts internacionalment. Més que com un problema, la comunitat científica del país ho ha de veure com una oportunitat. Des d'aquí volem animar els nostres investigadors i professors a aprofitar-la tot esmerçant-hi més esforços per extreure la projecció generalitzable dels nostres estudis naturalistes.

Ara bé, una vegada considerades les publicacions al SCI, la pregunta immediata que ens assalta és si les altres produccions científiques (llibres, monografies, documents cartogràfics, etc.) no valen res de res. Dins d'aquesta àrea es generen força treballs extensos i complexos (monografies, flores, faunes, mapes, inventaris, etc.) que difícilment tenen cabuda en les revistes normals, i menys encara en les publicades fora del nostre àmbit geogràfic. I de vegades són treballs molt valuosos. Una flora o una fauna o una cartografia o una base de dades ben fetes poden ser l'obra de la vida de diversos científics i poden ser usades (i esmentades) encara vint o quaranta o cent o dos-cents anys després de la seva publicació, a més de servir de base per a estudis de gran impacte que són publicats en revistes SCI. Els criteris de valoració aplicats actualment fan que aquests productes no comptin o comptin molt menys que un article en una revista SCI. No els hem de considerar, aquests treballs, en les avaluacions? I si aquests treballs i altres de publicats en revistes no incloses al SCI són citats per un gran nombre de científics, continuen sense valer res? L'AQU, que és una agència del govern del nostre país —govern que es proclama, i creiem sincerament que ho és, impulsor de la nostra cultura i de la nostra llengua, ha de menysprear, per principi, qualsevol treball publicat dins el país,

sobretot si és escrit en català? Creiem que tot això ha de ser reconsiderat. Sabem que no és fàcil avaluar, però apliquem-hi esforç i sentit comú.

Creiem que tampoc no es pot pretendre, repetim-ho una vegada més, que no s'hagi de donar un pes ben gran a les publicacions del SCI, on normalment hi ha un mínim de qualitat més ben garantit, mai del tot, és cert, però generalment més ben garantit. Ens cal també per treure més suc als nostres treballs naturalistes, per ser més competitiu i reconeguts internacionalment. Però si no prenem mesures compensadores, si del SCI en fem un dogma religiós en la política avaluadora, és fàcil que assistim a l'abandonament progressiu dels objectius de recerca més especialitzats, descriptius o territorials, amb la conseqüent pèrdua de moltes feines necessàries per al bon coneixement i la bona gestió del nostre medi. Actualment, Catalunya és un dels països d'Europa que disposa d'una informació més extensa i més fiable sobre el seu patrimoni natural i la seva biodiversitat. Ho deixarem perdre? En mans de qui deixarem el coneixement i la salvaguarda del medi amb vista a la seva gestió sostenible? És cert que gaudim, la ICHN en pot donar fe, d'un valuós col·lectiu de naturalistes no professionals. Ara bé, no sembla seriosa una política que els utilitzi sense cap cost per pal·liar la manca de professionals. És més, la manca de professors pot empobrir la cultura naturalista dels nostres universitaris i dels nostres escolars i, a llarg termini, menar a l'empobriment de la sensibilitat ecològica de la nostra societat.

En resum, estem totalment d'acord que ecòlegs, zòlegs i botànics hem de pensar també en termes funcionals, teòrics, moleculars, genètics, de poblacions, ambientals, etc.; hem de posar-hi imaginació i produir treball de la màxima qualitat possible i hem de generar resultats publicables en revistes de gran impacte. Però cal buscar l'equilibri en les avaluacions, i en aquests moments sembla que el pèndol està arribant a un extrem perillós fins i tot per a la subsistència de professors i investigadors d'aquestes àrees a les nostres universitats i centres de recerca. És hora de posar-hi remei. ■

JOSEP PEÑUELAS

Homenatge a Joan Oró

En Joan Oró ens ha deixat. Serveixin aquestes ratlles com a recordatori i homenatge al científic i humanista que fou. Va néixer l'any 1923 a Lleida i es llicencià en ciències químiques a la Universitat de Barcelona. Després va marxar als Estats Units per tal de donar resposta als mateixos interrogants que feia temps ja barrinava: «Quin és l'ésser més senzill que mai ha existit?» «D'on va sortir?» Un cop arribat a Houston, esdevingué el primer doctor en bioquímica al Baylor College of Medicine. El

1956, fou nomenat professor al Departament de Química de la Universitat de Houston i l'any 1967, catedràtic i director del Departament de Ciències Bioquímiques i Biofísiques, del qual era professor emèrit. Al mateix temps mantingué una estreta col·laboració amb la NASA, fet que li va permetre participar en les missions espacials històriques de l'Apollo i del Viking i dedicar-se a l'estudi dels orígens moleculars de la vida a la Terra i a la composició del cosmos. Així, ha exercit el seu magisteri,

(Continua)

entre d'altres llocs, a la Universitat de Califòrnia i a la Universitat Autònoma de Barcelona, on era catedràtic, i va dirigir més de cinquanta tesis doctorals i de mestratge. La importància de la seva recerca el féu mereixedor, entre altres guardons, de la Medalla Alexander Ivanovich Oparin, que reconeix el científic que ha tingut el millor programa de recerca sobre l'origen de la vida.

El món científic reconeix al professor lleidatà les seves recerques sobre l'àcid cianhídric, un component del «brou primitiu» que, segons Haldane, formava part de la Terra ara fa uns quatre mil milions d'anys. Tot just acabat de graduar, Joan Oró ja sostenia, resseguint la lògica darwiniana, que l'evolució química de l'univers hauria de conduir a un augment de la complexitat.

Temps més tard, ho pogué demostrar, en comprovar com una molècula simple, l'àcid cianhídric, intervenia en la síntesi de molècules fonamentals per a la construcció de la vida. En una sèrie d'experiments que simulaven les condicions de la terra prebiòtica, en què es partia d'una mescla d'àcid cianhídric, aigua i amoníac, primer obtingué aminoàcids; després, l'adenina, una molècula d'importància biològica capital. Seguint el principi que les molècules complexes s'obtenen a partir d'altres de més senzilles. Durant els darrers trenta anys, en el laboratori del professor Oró, s'ha aconseguit la síntesi de diverses macromolècules biològiques; primer la de polipèptids i polinucleòtids; després, la de fosfolípids i coenzims, fins a arribar al desenvolupament teòric de models protocel·lulars. L'àcid cianhídric torna a aparèixer en la vida del professor Oró quan elabora la teoria segons la qual els cometes haurien tingut un paper clau en l'aparició de vida a la Terra. Segons aquesta teoria, els cometes, que porten molt àcid cianhídric, haurien afavorit la síntesi prebiòtica de molècules bioquímiques en impactar sobre la Terra primitiva.

Des que inicià els treballs amb la NASA, el professor Oró quedà lligat també a dos instruments d'anàlisi química: el cromatògraf de gasos i l'espectròmetre de masses, que ell mateix contribuï a perfeccionar. Així, va tenir una intervenció decisiva en el desenvolupament dels models emprats per analitzar *in situ* les mostres marcianes recollides en el projecte Viking, els quals van haver de ser dissenyats a una escala reduïda cent vegades més del normal.

Amb aquest instrumental, va realitzar estudis sobre els compostos orgànics existents en sediments terrestres, meteorits i mostres de la Lluna i Mart. Particularment

notable fou l'explicació que donà a la producció d'anhídrid carbònic en mesclar mostres de sòl de Mart amb aigua i substàncies nutritives. Si bé això podia denotar l'existència de vida, ell va interpretar-ho com el resultat de l'oxidació química de l'àcid fòrmic. Aquesta interpretació química va descartar, almenys de moment, l'existència de vida en el sòl marcjà.

L'activitat desplegada pel professor Oró ultrapassa els cercles científics. A més de preocupar-se per l'origen de la vida en general, va ser també molt sensible als seus orígens, i va procurar així harmonitzar el referent universal amb el particular. Ell féu sempre honor a la seva catalanitat. Cal recordar aquí que fou diputat del Parlament de Catalunya i que va promoure arreu associacions culturals, com l'Associació d'Amics de Gaspar de

Portolà o el mateix Institut d'Estudis Ilerdencs. A través de la Fundació Joan Oró, va impulsar diverses activitats a la nostra terra. La Fundació és l'entitat gestora del projecte de l'Observatori Astronòmic i motor del Consorci del Montsec, entitats que esperem que ajudin al progrés de l'astronomia catalana i al desenvolupament del nostre territori. La ciutat, per la seva banda, ha reconegut la seva dedicació posant el nom del científic a un centre escolar. La Universitat de Lleida, també, quan li va atorgar el grau de doctor *honoris causa*. Ara resta, però, que el seu llegat científic pugui quedar a Lleida, a la ciutat que el va veure néixer, per tal que les generacions futures puguin conèixer i reconèixer la seva obra.

La seva vida i la seva dedicació a la ciència en han de fer comprendre com és de meravellosa i polièdrica la història de la nostra evolució, en què un producte altament tòxic, l'àcid cianhídric, pot arribar a esdevenir fonamental per a la construcció de la vida; com són de fràgils els equilibris que la natura ha anat inventant en el decurs de l'evolució. Ara, quan tot sembla que és eficaç si s'obté ràpidament, hauríem de ser conscients que només som un instant d'una aventura—primer, còsmica i química, després, biològica— que fa quinze mil milions d'anys que dura i que ara continua per oferir-nos la possibilitat de l'evolució cultural, la de preguntar, aprendre i ensenyar, la que ens capacita per influir decisivament en l'avenir.

El professor Oró s'ha fet preguntes sobre tot això i n'ha après. Gràcies a ell avui tots nosaltres en sabem una mica més. Gràcies professor Joan Oró. ■

JOAN ESTANY I DELFÍ SANUY

La conservació de l'àliga perdiguera a Catalunya

L'Equip de Biologia de la Conservació Àliga Perdiguera de la Universitat de Barcelona i la Fundació Miquel Torres es complaueu a convidar-vos a aquest acte que tindrà lloc el proper 30 de novembre de 2004 a les 7 de la tarda, a l'Aula Magna de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona.

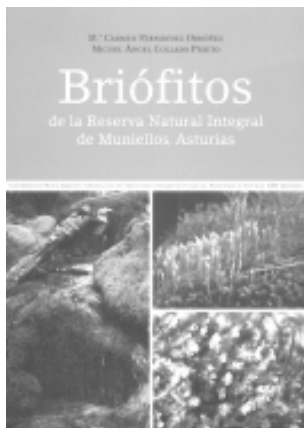
En aquest acte es donarà a conèixer les accions de recerca, divulgació i conservació realitzades des de l'any 1992 per l'Equip d'Estudi de l'Àliga Perdiguera amb el suport de la Fundació Miquel Torres.

L'acte comptarà amb les intervencions de Joan Tugores, rector de la Universitat de Barcelona; Miquel A. Torres, president de Cellers Miquel Torres; Ramon Luque, director general de Medi Natural del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya; el diputat - president de l'Àrea d'Espais Naturals de la Diputació de Barcelona; Joan Real director de l'Equip de Biologia de la Conservació - Àliga Perdiguera de la UB; i Gérard Rocamora del Centre de Recherche sur la Biologie des Populations d'Oiseaux (Muséum National Histoire Naturelle Paris).

Durant l'acte es projectarà el DVD "L'àliga perdiguera: la protecció d'una espècie mediterrània emblemàtica", del qual s'obsequiarà una còpia als assistents. També es presentarà oficialment la web de l'Equip d'Estudi de l'Àliga Perdiguera i finalment es servirà un refrigeri amb vins de Cellers Miquel Torres.

Arxius de Miscel·lània Zoològica - AMZ. Revista editada pel Museu de Ciències Naturals de la Ciutadella – Institut de Cultura de Barcelona.

És una nova revista electrònica per a la difusió d'estudis descriptius relacionats amb l'inventari i la dinàmica de les comunitats animals en els sistemes naturals. Amb el compromís de publicació immediata dels articles acceptats. La podeu consultar a l'adreça <http://www.bcn.es/arxiuMZ>.

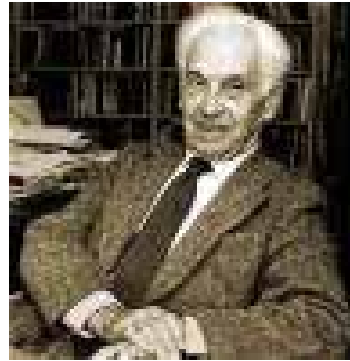
Briófitos de la Reserva Natural Integral de Muniellos, Asturias. M. CARMEN FERNÁNDEZ ORDÓÑEZ i MIGUEL ÁNGEL COLLADO PRIETO. Consejería de Medio Ambiente, Ordenación del Territorio e Infraestructuras del principado de Asturias. KRK Ediciones, 2003. 323 p. ISBN: 84-96119-35-1.

Els 100 anys d'Ernst Mayr

«La novetat és un estil de vida». Aquest és el lema d'Ernst Mayr que li ha permès treballar i viure fins als 100 anys.

Per comprendre millor l'existència i la filosofia de la seva vida cal que citem allò que va dir poc abans de fer els 100 anys: «*Jo sempre tinc una amplitud tremenda d'interessos. Jo estic interessat en tot, vull saber-ho tot, ho llegeixo tot, i això no només vol dir ciència, vol dir literatura, arts. Jo encara sóc molt actiu*».

Alemany de naixement i americà d'adopció, va néixer un juliol de l'any 1904. L'educació naturalista de Mayr comença el 1926, quan es va graduar a la Universitat de Berlín. Tot i cursar la carrera de medicina, el fet de realitzar diverses expedicions a Nova Guinea, on investiga els ocells autòctons, li va fer créixer l'interès per les ciències naturals —que ja tenia des de jove— i concretament, pels mecanismes evolutius.

Encara avui segueix un règim de treball disciplinat i explica, «jo sóc el primer a arribar al despatx i quan sóc allí hi sóc per treballar». Fa poc, en una entrevista, explica: «*Escriu articles i també estic fent les revisions d'un parell de llibres i n'escriu dos més en aquests moments*. La seva afabilitat li fa contestar encara tota la correspondència personalment.

Cal reconèixer que ha contribuït de manera decisiva en el desenvolupament del coneixement de la teoria evolutiva: ja l'any 1942 publicà el llibre *Systematics and the Origin of Species*, que fou una de les contribucions més importants en la creació de la síntesi evolutiva moderna, en què integrava el mendelisme i el darwinisme.

També va ser el que va formular el concepte biològic d'espècie, definida com «*una comunitat de poblacions formades per individus que poden creuar-se entre ells, aïllats reproductivament d'altres grups, que ocupa un nínxol específic a la natura*». Aquesta definició tan encertada com senzilla fou i és clau en la teoria evolutiva.

Hi ha qui creu que després de Darwin potser cap altre biòleg evolutiu no ha estat tan

decisiu per al desenvolupament de la teoria evolutiva. Fou en honor a Darwin, en la celebració del centenari del llibre *L'origen de les espècies*, que va publicar dos dels seus articles més influents: *Darwin and the evolutionary theory in biology* i *Agassiz, Darwin and Evolution*.

L'any 1963 publicà el llibre *Animal Species and Evolution*, on postulà les bases del concepte d'espècie i dels mecanismes d'especiació, i també les consideracions filosòfiques sobre la tipologia i l'essencialisme.

Ha tingut sense cap mena de dubte, una gran influència en moltes generacions de biòlegs, gràcies a la seva capacitat de sintetitzar els aspectes més importants a partir d'una casuística sovint nombrosa. Ha estat un dels teòrics de l'evolució que han tingut més influència en el pensament del segle xx.

En el decurs de la seva carrera científica, Mayr ha compilat una llista de més de 40 publicacions científiques de primer ordre, i li han estat concedits nombrosos premis internacionals, entre els quals destaquem el Balzan Prize en Biologia, obtingut el 1983, als 78 anys; l'Internacional Prize for Biology, al 1994, als 89 anys, i al 1999, el Premi Crafoord. Junts, aquests tres premis són, per dir-ho d'alguna manera, la triple corona de la biologia.

El seu col·lega de Harvard Stephen Jay Gould, ha descrit Mayr com el més important biòleg evolutiu viu. A nosaltres només ens cal felicitar-lo de tot cor, admirar-nos de la seva figura i envejar-lo una mica, tant per la seva trajectòria com per arribar als cent anys amb aquesta creativitat.

P.D. Per finalitzar, permeteu-me un record per un eminent evolucionista anglès que ens ha deixat: John Maynard Smith (1920-2004) que va rebre el Premi Crafoord de l'Acadèmia Sueca de Ciències el 1999 (equivalent al Premi Nobel), conjuntament amb Ernst Mayr. ■

DELFI SANUY

Cursos naturalistes

Els macròfits dels rius catalans

Els dies 9 i 10 d'octubre de 2004 es va fer a Manlleu el curs sobre els macròfits dels rius catalans, coorganitzat per la Institució Catalana d'Història Natural, la Xarxa Ecostrimedi i el Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis del Museu Industrial del Ter. Aquest darrer

actuava alhora d'amfitrió. El va impartir Jaume Cambra, del Departament de Biologia Vegetal de la Universitat de Barcelona.

El curs tenia com a objecte introduir els assistents en el coneixement dels macròfits

(Continua)

(algues, briòfits i angiospermes) pròpiament aquàtics (hidròfits). Les matèries i programa desenvolupat van ser els següents:

- . Valors, funcions i característiques.
- . Grups biològics i ecològics als Països Catalans.
- . Impactes i problemàtiques que els afecten.
- . Una perspectiva des de la Directiva Marc sobre l'Aigua.
- . Sessió teòrica i pràctica d'observació i determinació d'espècies i hàbitats "in situ", al riu Ter (illa de les Gambires, Masies de Voltregà).
- . Reconeixement d'algunes espècies al laboratori.
- . Metodologies d'estudi i d'avaluació.

Hormogonis de *Phormidium* sp.

- . Introducció als índexs.
- . Aplicació "in situ", al riu Ter (meandre de la Devesa, Manlleu).
- . Anàlisi de les dades obtingudes i discussió.

Hi van assistir dinou persones, la majoria dels quals, atesa l'especificitat del curs, eren biòlegs d'edats i procedències molt diverses. De les enquestes d'avaluació se'n va desprendre una valoració general bona.

També, com sol ser habitual i desitjable en aquesta mena d'activitats, va ser molt d'agrair la bona predisposició i l'ambient creat per tots els assistents.

El curs va compartir explicacions teòriques amb pràctiques de camp, als dos indrets

binoculars i microscopis òptics, a l'Aula del riu del Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis. ■

MARC ORDEIX

indicats del riu Ter, i de laboratori, d'observació i determinació de taxons mitjançant lupes

Els jaciments de potassa i sal del Bages i l'impacte ambiental de la seva explotació

El dies 23 i 24 d'octubre, a la comarca del Bages, es realitzà el curs naturalista sobre el jaciment de potassa i l'impacte de la seva explotació, a càrrec de membres de la delegació.

El nucli del curs consistí en els itineraris de visita guiada a les zones on la formació

geològica de Cardona presenta alguna manifestació externa —i que van més enllà de l'espectacular i conegut diapir de Cardona— i allà on es mostren amb més cruesa els impactes ambientals de la seva explotació.

El dissabte s'anà, en primer lloc, a Cardona. Sobre el terreny, després de fixar-nos en l'estructura geològica i en els halòfits —les plantes especialistes a créixer en sòls salats— s'interpretà el fenomen d'aparició sobtada de bòfies entre els anys 1999 i 2002, es veié l'entrada de la mina de sal comuna que l'any 1999 desencadenà la nova circulació subterrània d'aigua dolça i es constatà la magnitud del desviament del riu Cardener per a eixugar el meandre de la Coromina, situat en part damunt de substrat salí.

IX Curs d'especialització Técnicas de reconocimiento de plántulas y diásporas de malas hierbas

Lleida
9, 8 i 10 de febrer de 2005

Aquest curs, ha estat organitzat pel Departament d'Hortofruïticultura, Botànica i Jardineria, de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària, UdL i la Sociedad Española de Malherbología.

Per a més informació, adreceu-vos a Joel Torra, a la Unitat de Botànica Dept. d'Hortofruïticultura, Botànica i Jardineria, UdL.
Tel.: 973 702 872
973 702 549
A/e: joel@hbj.udl.es

Vertebrados de la Reserva Natural Integral de Muniellos, Asturias. M.
 CARLOS NORES QUESADA, PEDRO GARCÍA-ROVÉS GONZÁLEZ, SUSANA GARCÍA DÍAZ i FÉLIX GONZÁLEZ ÁLVAREZ. Consejería de Medio Ambiente, Ordenación del Territorio e Infraestructuras del principado de Asturias. KRK Ediciones, 2003. 121 p. ISBN: 84-96119-34-3.

Seminari «Experiències en restauració fluvial i educació ambiental a Europa»

Manlleu

29 i 30 de novembre de 2004

El Centre d'Estudis Mediterranis (Museu Industrial del Ter), conjuntament amb la Càtedra de Geografia i Pensament Territorial de la Universitat de Girona, i el Projecte Interreg IIC «Community Rivers», organitzen el Seminari *Experiències en restauració fluvial i educació ambiental a Europa*

Informació i inscripcions:
 Càtedra de Geografia i Pensament Territorial
 Tel. 972 41 87 14
 www.udg.edu/cgpt

Seguidament, a Súrria, s'observà l'estructura geològica anticlinal, no tan espectacular però més complexa que la de Cardona, el runam en creixement i l'àrea de pretesa ampliació, i es resseguí la riba del Cardener on es filtra l'aigua salada procedent d'aquest runam.

Malgrat la temporada eixuta, el cabal del riu Cardener era alt a causa de l'aigua desembassada des dels pantans de Sant Ponç i de la Llosa. Les anàlisis van revelar un contingut de sal a l'aigua més baix de l'esperat, tractant-se del riu Cardener;

s'obtingueren els valors més baixos d'entre les dades pròpies del 1998 ençà. L'aportació de sal al riu Cardener des de Cardona va resultar ser de només + 10 mil·ligrams de clorurs per litre, amb un valor de 35 mg Cl/L a l'aigua a l'entrada del túnel de desviament i de 45 mg Cl/L a la sortida. La gran quantitat d'obres públiques realitzades a Cardona—el desviament del riu, el barratge del flux

d'aigua subàlvia, la reconstrucció de les captacions d'aigua de la vall Salina i la renovació del tram Cardona-Súrria del col·lector de salmorres—certament han desfigurat el paisatge emblemàtic de Cardona i han convertit el riu en un canal infranquejable, però, en contrapartida, donen ara el fruit esperat d'evitar l'entrada de sal al riu Cardener. L'aportació de sal al riu de Súrria, en canvi, continua essent molt considerable. Les anàlisis van mostrar l'increment des de 40 mg Cl/L a la ribera de Coaner, a l'entrada de Súrria, fins a 185 mg Cl/L a Antius, aigües avall d'aquesta població. Cal tenir en compte, a més que, sense el cabal extraordinari dels embassaments de la conca alta combinat amb la poca aportació de la conca mitjana, els valors habituals de clorurs dels dos darrers anys, quanja s'ha completat el desviament a Cardona, oscil·len entre 300 i 500 mg Cl/L a l'aigua del Cardener avall de Súrria. L'origen d'aquesta entrada de sal a Súrria és el runam salí. Pitjor resultat va treure l'aigua de subministrament de Sant Vicenç de Castellet, captada de l'aquífer

subalvi del Llobregat després de la confluència del Cardener i mostrejada d'una font pública. Amb un contingut de 260 mg Cl/L, l'aigua de Sant Vicenç no va aprovar ni l'examen de potabilitat, ja que superava el límit admès de 250 mg Cl/L.

El diumenge es visità la conca del Llobregat. De bon matí s'anà a les fonts salades naturals d'Oló i d'Horta d'Avinyó, totes dues relacionades amb estructures geològiques anticlinals i amb un contingut de clorur sòdic comparable al de l'aigua de mar. La ruta de la sal ens portà després a Sallent per a

l'observació detallada de l'aquífer salinitzat de la Botjosa, de la falla del Guix, del runam gegantí del Cogolló on anualment s'aboquen 3 milions de tones de residus salins i de la riera salinitzadíssima de Soldevila. Es constatà com les zones directament malmeses per salmorres lixivies del runam del Cogolló s'estenen cada vegada més cap al nord i nord-oest, a l'àrea del torrent de Soldevila i els seus afluents. La

novetat en les afectacions, advertida per primera vegada durant la sortida del curs, fou el descobriment que brolla aigua salada i amb el característic gust picant i persistent del potassi just del pla de falla del Guix al seu aflorament a la trinxera de la via. Aquesta nova afectació és també conseqüència de l'expansió del runam del Cogolló, igual que la surgència salada a la riera de Riudor, al municipi de Santpedor, on va finalitzar l'itinerari.

Ens queda la impressió profunda de trobar-nos davant del despropòsit en matèria de residus i del malbaratament de la qualitat de l'aigua més grans de Catalunya.

Si voleu més informació sobre els impactes ambientals de la mineria de sal del Bages, consulteu la pàgina web *Montsalat*, www.lasequia.org/montsalat, i si voleu informació de la història geològica del jaciment de sal, aneu a *El medi natural del Bages*, www.iecat.net/ichn/. ■

JORDI BADIA

Publicacions

Els sistemes naturals de la vall d'Alinyà

Després d'un procés d'edició més llarg del que s'esperava, la publicació sobre els sistemes naturals de la vall d'Alinyà ja està a punt de ser impresa i es preveu que es pugui presentar a mitjan del mes de desembre. Quan s'hagi concretat la data i el lloc de

presentació, es comunicaran a tots els socis de la Institució.

Aquesta publicació, de més de 600 pàgines i amb set mapes annexos, recull divuit treballs sobre diferents aspectes del medi natural de la vall d'Alinyà:

(Continua)

- «Estudi climatològic de la vall d'Alinyà», per JOAN MOISÉS, MANUEL IBÁÑEZ, RAFAEL RODRÍGUEZ i JOSÉ RAMÓN OLARIETA.
- «Nota explicativa del plànol geològic de la vall d'Alinyà i la seva rodalia», per JOAN ULLASTRE i ALÍCIA MASRIERA.
- «Sòls de la vall d'Alinyà: aproximació a escala de reconeixement», per JOSÉ RAMÓN OLARIETA, RAFAEL RODRÍGUEZ-OCHOA, JOSEP MARIA RALUY, FRANCESC DOMINGO, JOAN MOISÉS i JOSEP TORRA.
- «Estudi de la microbiota aquàtica de la vall d'Alinyà», per RICARD GUERRERO, MERCEDES BERLANGA, XAVIER ROIG i MERCÈ PIQUERAS.
- «Les algues dels sistemes aquàtics de la vall d'Alinyà: biodiversitat i qualitat biològica de l'aigua», per JAUME CAMBRA i GEMMA URREA.
- «Els fongs de la vall d'Alinyà (primeres dades)», per JORDI VILA, XAVIER LLIMONA, CARLES CORTÉS, PILAR HOYO i ROSA M. ALENTORN.
- «Aproximació a la flora líquènica de la vall d'Alinyà», per ÀNGELS LONGÁN, ESTEVE LLOP i PERE NAVARRO-ROSINÉS.
- «Els briòfits de la vall d'Alinyà», per ROSA M. CROS, MONTSERRAT BRUGUÉS i LLORENÇ SÁEZ.
- «Flora vascular de la vall d'Alinyà», per LLORENÇ SÁEZ, JOAN DEVIS i IGNASI SORIANO.
- «Mapa de vegetació de la vall d'Alinyà. Memòria explicativa», per IGNASI SORIANO i JOAN DEVIS.
- «Inventari i distribució dels mol·luscs a la vall d'Alinyà: informació bàsica per a la conservació i la gestió de l'àrea», per VICENÇ BROS, JORDI CADEVALL, ELISABETH HERNÁNDEZ, JORDI NEBOT, ALBERT OROZCO i FRANCESC URIBE.
- «Introducció a la fauna de lepidòpters de la vall d'Alinyà», per FRANCESC VALLHONRAT, ARCADI CERVELLÓ, ALBERT XAUS, JOSEP JOAQUIM PÉREZ DE-GREGORIO, JOSEP MIQUEL PARÉS, EMILI REQUENA, JORDI DANTART, JOSEP MARTÍ, ALBERT OROZCO i FREDERIC PALOU.
- «Les comunitats d'artròpodes epiedàfics de tres localitats de la vall d'Alinyà», per ANTONI SERRA i ÀLEX RICHTER.
- «La fauna vertebrada de la vall d'Alinyà», per JORDI CAMPRODON, DAVID GUIXÉ i JOAN MALUQUER-MARGALEF.
- «Els boscos de la vall d'Alinyà», per LLUÍS COMAS, BERTA OBON, TERESA MATA, JORDI VAYREDA i JOAN JOSEP IBÁÑEZ.
- «Els sistemes fluvials de la vall d'Alinyà. Estat ecològic i propostes de conservació», per VICENÇ ACUÑA i NARCÍS PRAT.
- «Ecologia i aprofitament dels ecosistemes pràcticoles de la vall d'Alinyà», per JOSÉ MARIA ARENAS, IGNASI SERRA i MARIA TERESA SEBASTIÀ.
- «La fesomia geogràfica de la vall d'Alinyà», per JOAN TORT. ■

L'edició facsimil de l'obra *De Re Metallica* (Basilea, 1561) de Georg Bauer, conegut com Agrícola, que presenta Círculo Científico, en coedició amb Patrimoni Nacional, és una fidel reproducció de l'exemplar que es conserva a la Real Biblioteca del Monasterio de San Lorenzo de El Escorial. *De Re Metallica* es pot considerar la primera obra sobre mineria editada a Europa amb rigurositat científica.

L'obra consta de dos volums. El primer conté la reproducció de l'exemplar escurialenc realitzada en paper envellit de tacte original i una impressió impecable, amb cobertes cosides en pell de primera qualitat i estampada en sec la graella símbol de San Llorenç. El segon volum és la primera traducció directa al castellà de l'obra llatina realitzada pels més prestigiosos erudits amb un estudi introductor, notes i bibliografia, il·lustrat amb gravats i portades d'altres obres d'Agrícola i autors contemporanis.

Círculo Científico vol oferir aquesta obra en condicions avantatjoses per als membres de la Institució Catalana d'Història Natural i a tots aquells que puguin fruit d'aquesta obra de bibliòfil.

Círculo Científico
C. Zurbano, 43, 1ºC
28010 Madrid
Tel.: 913 106 542
Fax: 913 198 855
editores@circulocientifico.com
www.circulocientifico.com

Congressos i reunions

Sessió en memòria de Ramon Margalef

El passat 5 d'octubre l'Institut d'Estudis Catalans, la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, la Societat Catalana de Biologia i la Institució Catalana d'Història Natural varen celebrar una sessió conjunta en memòria de Ramon Margalef sota el títol

«Una visió englobadora i polièdrica del naturalista i ecòleg Ramon Margalef». Els ponents varen glossar diversos

aspectes de la vida i de l'obra de l'estimat mestre de naturalistes i ecòlegs. Les seves ponències seran publicades ben aviat per l'IEC.

En aquesta sessió, la Institució Catalana d'Història Natural va fer públic el seu reconeixement i agraïment per la feina feta a la nostra institució ja des dels anys difícils de la postguerra, i sobretot per les seves aportacions valuoses al coneixement del medi natural i el seu funcionament. El professor Margalef va ajudar a reprendre les activitats naturalistes de la ICHN que la

guerra havia interromput i va actuar de secretari i redactor de les actes d'algunes sessions de la ICHN dels anys quaranta, en una època en què, tot i tenir-ho prohibit, la gent de la ICHN es reunia per a parlar de ciència i per a fer-ne. Més tard, va participar activament en diverses activitats de la ICHN, com a ponent en seminaris, conferències i taules rodones i com a

membre de l'equip que va preparar el *Llibre blanc de la gestió de la natura als Països Catalans*.

La Institució ha vist i ha apreciat l'obra de Ramon Margalef com la d'un dels científics més importants de Catalunya, si no el que més. Els seus treballs constitueixen un paradigma de l'aplicació interactiva de les altres ciències a l'ecologia i a l'estudi del medi natural, i ens recorden de manera continuada que l'ecologia com tota ciència, però potser més accentuadament que cap altra, requereix la interacció amb les altres

Invertebrados de la Reserva Natural Integral de Muniellos, Asturias. M. F. J. OCHARAN LARRONDO, M. A. ANADÓN ÁLVAREZ, V. X. MELERO CIMAS, S. MONTEREÍN REAL, R. OCHARAN IBARRA, R. ROSA GARCÍA i M. T. VÁZQUEZ FELECHOSA. Consejería de Medio Ambiente, Ordenación del Territorio e Infraestructuras del principado de Asturias. KRK Ediciones, 2003. 355 p. ISBN: 84-96119-37-8.

Anuari ornitològic de les Balears, volum 18. Revista d'observació, estudi i conservació d'les auccells. Grup Balear d'ornitologia i Defensa de la Naturalesa (GOB), 2003. 268 p. ISSN: 1137-831-X.

Disponible a Internet: <http://www.gobmallorca.com>.

ciències, no només les biològiques, sinó també la física, la geologia, la química, les matemàtiques, la informàtica, la demografia, les humanitats, la lingüística, etc. que li proporcionen eines i idees estimulants. L'obra de Margalef és ingent i ha influït de manera significativa en diversos camps: en ecologia teòrica, en limnologia, en oceanografia, en ecologia humana, etc. S'hi han aproximat des de l'hiperrealisme naturalista a la generalització teòrica, i des de la visió reduccionista a l'abstracció holística. És, per tant, difícil resumir en poques paraules les seves aportacions. Destaquen la quantificació de la informació representada per la diversitat dels ecosistemes, l'anàlisi de l'estructura espacial, del desenvolupament temporal i de la resposta a la tensió dels ecosistemes, l'ecologia comparada dels embassaments, llacs i rius, les anàlisis de les zones d'aflorament marines, l'aplicació de la termodinàmica a l'estudi de l'ecosistema, l'estudi del plàncton, l'anàlisi del paper de l'home en la biosfera sempre dins del context ecològic general, l'estudi paleolimnològic, les observacions sobre biogeografia i evolució basades en els seus extraordinaris coneixements naturalistes, entre tant d'altres. A la sessió d'homenatge es varen citar moltes d'aquestes aportacions del professor Margalef. Ho podem llegir a la propera publicació de l'IEC. Com a petit tast, deixeu-me posar només un exemple. Un dels temes que més li interessaven darrerament és un assumpte que adquirirà cada vegada més importància, la topologia dinàmica del paisatge, la transformació del territori català en particular i del planetari en general, que abans era relativament natural, poc transitat i esquitxat d'uns pocs nuclis habitats i ara és farcit d'habitacles humans i vies per on transiten vehicles, energia i informació i on la nostra espècie deixa menys espai per a la natura, perquè sobrevisqui, ja que l'atruessem, la trossegem, la malmetem. El professor s'hi interessava com un avançat més al seu temps, i mesclava en el tema el seu amor per l'objecte d'estudi, la natura, i el seu interès intel·lectual per les interconnexions d'aquest fenomen.

En aquest tema, com en tants altres, hi va haver una certa incomprensió de les seves idees i de la seva obra en el món social, polític i periodístic del país, als quals ell criticava de vegades l'estretor de mires. Quan alguna vegada ho hem comentat amb un altre dels nostres mestres en ecologia, en Jaume Terradas, aquest ens recorda les paraules de Bernard Shaw, el qual ho encertava bastant quan deia que «en un país estúpid, l'home genial es converteix en déu, tots l'adoren i ningú fa el que ell

aconsella». Esperem que algun dia, si pot ser ben aviat, el nostre país es pugui treure de sobre aquest adjectiu i que faci honor a aquell optimisme juvenil que malgrat el seu escepticisme polític i social ens transmetia cada dia en Margalef.

Però, si més no en el món de la ciència, en Margalef sí que va adquirir un prestigi i una influència internacionals, va impartir cursos a les universitats i centres del món més prestigiosos, i va obtenir premis i distincions també arreu, encara que ell, irònic, ens deia que en això dels premis també es complia el principi de sant Mateu: de la mateixa manera que els rics cada vegada es fan més rics, els guardonats són cada vegada més guardonats, més per una llei sociotermodinàmica que per acumulació de nous mèrits.

La seva extraordinària capacitat de treball, de síntesi i interrelació amb les altres branques del saber, la seva intuïció, els seus coneixements científics i humanistes amplíssims, la seva memòria portentosa, les seves idees innovadores, els seus punts de vista originals, la seva sana ironia, el seu amor per la natura, per no parlar de les seves qualitats humanes, crearen una atmosfera creativa i lliure al seu voltant de la qual ens hem beneficiat un bon grapat d'investigadors, professors i alumnes. Posats a ser transcendent, si Margalef no hagués treballat en recerca i docència, si no hagués escrit una línia, el país, el món, serien més pobres. Finalment, en la sessió conjunta ningú no va deixar de recordar que sí, que Margalef era un geni, però que Margalef era també una gran persona, d'una senzillesa i humanitat excepcionals i per això té, a més de la nostra admiració, la nostra estimació. ■

JOSEP PEÑUELAS

Delegació d'Osona

El GNO-ICHN participa en la conservació de la roureda del Cantarell

La roureda del Cantarell està situada a l'est de la ciutat de Vic, a la riba dreta del riu Gurri. Es tracta d'una arbreda constituïda

essencialment per roure martinenc (*Quercus humilis*) i algun exemplar dispers de freixe (*Fraxinus excelsior*). Ocupa una petita

(Continua)

superfície d'aproximadament dues hectàrees. Cal ubicar-la en un context territorial (la plana de Vic) en un procés accelerat de transformació, marcat per la difusió de la urbanització i la pèrdua constant d'espais agraris i naturals.

Aquest espai destaca per la seva maduresa i pel conjunt, on sobresurten unes quantes desenes de roures centenaris, molt rars a la plana de Vic. Representa una mostra reduïda del paisatge relictual de la plana i alhora, en part, constitueix un espai de lleure tradicional per als vigatans molt valorat i moderadament freqüentat (el contingut social i simbòlic de l'espai és gran, ja que antigament s'hi feien berenars, tornabodes i altres actes col·lectius). El diàmetre dels roures i l'abundor d'orificis permeten que sigui un bon refugi per a l'escassa fauna forestal de la plana, tot i la manca de sotabosc.

Conscients de la vàlua d'un espai d'aquestes característiques, el GNO-ICHN manté des de la passada primavera contactes amb la propietat amb l'objectiu de conservar-la i millorar-ne la gestió.

Les dues visites que s'han fet a la roureda han servit per detectar la problemàtica que pateix: l'envelliment dels arbres i el fet que no hi hagi regeneració. En aquest sentit, una de les accions que es considera prioritària és realitzar una petita poda d'urgència per tal d'eliminar les branques mortes que puguin suposar un perill per a la gent que hi transita. Així mateix, també es vol potenciar la regeneració natural amb plançons propis de la roureda. Prèviament a aquestes accions, es definirà un acord de custòdia del territori entre les dues parts implicades, el qual ha de garantir la conservació, coneixement i millora a llarg termini de la roureda del Cantarell. ■

Delegació del País Valencià

Premis «Silver Leaf Award»

El plenari de Planta Europa va guardonar Emili Laguna amb el premi Silver Leaf Award, pel seu treball al capdavant de la formulació tècnica i normativa de la figura de *microreserva de flora* i la seua posada en marxa al País Valencià, on ja hi ha declarats oficialment 230 d'aquests llocs protegits; al llarg del congrés es va donar a conèixer que Letònia ja ha establert la figura legal de microreserva, i que ha declarat 50 d'aquestes zones protegides a tot el país.

A més d'Emili Laguna, Planta Europa també va guardonar amb el Silver Leaf Award, en l'edició del 2004, el doctor César Gómez Campo, professor emèrit de la Universitat Politècnica de Madrid, i principal ideòleg i promotor dels bancs de germoplasma en l'àmbit mundial i el botànic anglès Sir

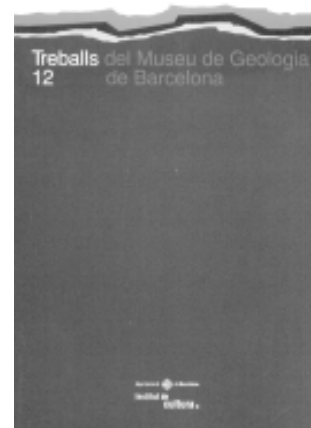
Adrian Darby, secretari general de Plantlife International. Paral·lelament, es va donar un guardó especial al botànic i reporter David Bellamy, conegut arreu del món pels seus reportatges sobre la vida de les plantes en les dècades passades. ■

IV Conferència Europea de Conservació de Flora «Planta Europa»

Del 17 al 20 de setembre de 2004, sota la direcció tècnica de dos socis de la ICHN adscrits a la delegació del País Valencià (Societat Valenciana d'Història Natural), els botànics Antoni Aguilera i Emili Laguna, es va celebrar la «IV Conferència Internacional de Planta Europa» sobre la conservació de la flora, organitzada pel Jardí Botànic de la Universitat de València i la Conselleria de Territori de la Generalitat Valenciana. Planta Europa és una xarxa de més de 50 d'entitats, tant ONG com centres de recerca, dedicades a la conservació de la natura, i particularment, de la flora silvestre de tot el continent. El congrés va comptar amb l'assistència de 250 experts provinents de 39

països i grans institucions paneuropees, que presentaren 170 comunicacions. Entre els principals temes tractats es va fer una menció especial al projecte «Important Plant Areas», que tracta de definir les zones més importants per a la conservació de la flora europea. Aquest projecte s'està iniciant ja en diversos països de l'Europa de l'Est, mentre que a la Gran Bretanya i a Turquia ja s'ha finalitzat la selecció de llocs. Un dels membres de la ICHN, Emili Laguna, actua com a punt de referència a Espanya per als contactes i el repartiment d'informació sobre aquest tema. Els interessats poden contactar-hi mitjançant l'adreça electrònica laguna_emi@gva.es. ■

Treballs del Museu de Geologia de Barcelona núm. 12. Museu de Geologia de Barcelona, juny de 2004. 195 p. ISSN: 1130-4995.

MiraBosc On Line

Ja es pot consultar via Internet la informació de l'*Inventari Ecològic i Forestal de Catalunya* (IEFC) mitjançant *MiraBosc On Line*. <http://natura.creaf.uab.es/mirabosc>. Aquestes pàgines no pretenen ser una ajuda exhaustiva d'aquesta eina però permetran fer-vos una idea de les potencialitats que ofereix.

L'IEFC és un inventari forestal que va dur a terme el CREAM entre els anys 1988 i 1998 als boscos de Catalunya per tal de conèixer el seu estat. Es van mostrejar 10.644 parcel·les de bosc situades a l'atzar sobre els boscos del nostre territori.

Els Pirineus, de l'era glacial als nostres dies. Un paisatge en canvi constant

Els dies 26, 27 i 28 de novembre de 2004, tindran lloc les jornades *Els Pirineus de l'era glacial als nostres dies. Un paisatge en canvi constant*, organitzades per per la Fundació Territori i Paisatge de Caixa Catalunya, amb la intenció d'aprofundir en l'evolució dels paisatges, la vegetació i la fauna dels Pirineus des de l'era glacial fins a l'actualitat, i en quines són les perspectives de futur.

Les jornades estan adreçades tant a universitaris i estudiants com a entitats i col·lectius que treballen en l'àmbit ambiental i pirinenc.

Durant les jornades es presentarà el llibre *Fauna y paisaje de los Pirineos en la Era Glacial*, d'Òscar Arribas, editat per la Fundació Territori i Paisatge de Caixa Catalunya i Lynx Edicions.

Les jornades tindran lloc els dies 26 i 27 de novembre (el dia 28 és opcional), al centre Les Planes de Son (Son, Alt Àneu)

La inscripció és gratuïta. Per a més informació i inscripció, truqueu al telèfon 902 400 973.

Consell de Protecció de la Natura

Durant el mes d'octubre, el Consell de Protecció de la Natura s'ha reunit en dues ocasions. La primera reunió va ser de la seva Comissió permanent i va servir per tractar diferents qüestions de tràmit, especialment les relacionades amb el nomenament de nous membres i amb la proposta de modificació del decret que en regula les seves funcions.

La segona reunió va tenir lloc el passat dilluns 25 d'octubre i tenia com a principal punt de l'ordre del dia la presentació, per part de tècnics del Departament de Medi Ambient i Habitatge, de l'ampliació de la proposta d'espais a incloure dins la xarxa Natura 2000. En aquesta reunió també hi assistí Ramon Luque, Director general de Medi Natural, qui aprofità l'avinentesa per informar sobre diversos projectes que s'estan elaborant des del Departament de Medi Ambient i Habitatge i que estan relacionats amb l'activitat del Consell.

La nova proposta d'incloure espais a la xarxa Natura 2000, la qual s'espera que sigui la definitiva —tot i que, com a resultat del procés de participació pública al que s'està sotmetent, encara podria incorporar uns quants canvis—, s'haurà de presentar a Brussel·les abans de finals d'any.

Aquesta proposta incrementa el nombre d'espais que en formen part, bàsicament a causa d'haver-se constatat que calia ampliar les propostes anteriors incorporant-hi alguns hàbitats i hàbitats d'espècies de la

fauna insuficientment representats. En alguns casos, aquesta ampliació és la resposta als procediments d'infracció que ja havia iniciat la Comissió Europea i a algunes queixes comunitàries.

Els hàbitats que en aquesta nova proposta han incrementat la superfície representada són els següents: alguers de posidònia, pinedes de pi pinassa, vegetació gipsícola, mollerres alcalines, prats de dall, hàbitats riberencs i dunes amb pionedes. Pel que fa a les espècies, les que han vist incrementada la superfície dels seus hàbitats són: ós bru, cavilat, tortuga mediterrània, barb de muntanya, gall fer, àguila cuabarrada, alosa becuda, gaig blau, sisó, xoriguer petit, esparver cendrós, etc.

La nova proposta comporta un increment de 195.164 ha continentals i 41.979 ha marines, de manera que en conjunt abasta el 25,6 % del territori de Catalunya. A diferència de les propostes anteriors, aquesta ampliació sembla molt més coherent i la imatge final que en resulta s'ajusta més als objectius dels quals es va constituir la xarxa Natura 2000.

El Consell de Protecció de la Natura ha d'emetre informe sobre aquesta proposta, motiu pel qual s'ofereix a recollir les propostes i comentaris que els experts en la conservació del medi natural li puguin arribar. Tots aquells que estiguin interessats a fer-hi alguna aportació, solament cal que s'adrecin a la Secretaria de la Institució. ■

Espais naturals protegits

El Consorci de la Serra de Llaberia

El passat mes de setembre es va presentar el Consorci de la Serra de Llaberia, que té per objectiu preservar i potenciar els valors naturals i culturals d'aquest espai d'aproximadament 4.000 ha, el qual forma part del Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) i també figura a la proposta d'espais que cal incloure dins la xarxa Natura 2000.

En aquest consorci hi estan implicats els ajuntaments de Capçanes, Collejou, la Torre de Fontaubella, Marçà, Pratdip i Tivissa. La

Generalitat de Catalunya, a través del Departament de Medi Ambient i Habitatge, també s'ha compromès a donar-hi suport.

El treball del consorci se centrarà en la protecció i la millora del patrimoni natural i cultural, en la redacció d'un pla especial de protecció, en la millora de la qualitat de vida de la població i de l'atracció turística i en l'aprofitament sostenible dels recursos naturals d'aquesta àrea. ■

Campanya de protecció de la platja Llarga de Vilanova i la Geltrú

Diverses entitats i persones de Vilanova i la Geltrú estan treballant a favor de la conservació de la platja Llarga i ja han elaborat diversos informes sobre els seus valors naturals i paisatgístics i estan duent a terme una campanya per a la seva protecció.

Totes aquelles persones interessades a obtenir més informació sobre aquest espai que vulguin adherir-se a aquesta campanya, ho poden fer a través de la pàgina web www.depana.org/platjallarga/signa.htm. ■

La recuperació de la llúdriga (Lutra lutra) al Solsonès

Fins als anys seixanta, la llúdriga es trobava a la majoria dels rius catalans, però tant la seva persecució com la pèrdua de qualitat de les aigües van anar fent minvar les seves poblacions fins arribar a la seva extinció en molts indrets. A Catalunya, durant els anys 1984 i 1985 es va detectar el mínim històric de distribució d'aquesta espècie, amb la desaparició de molts nuclis poblacionals, com va ser el cas de bona part de la conca del Segre (RUIZ-OLMO i AGUILAR 1995, RUIZ-OLMO 2001).

A la comarca del Solsonès, la llúdriga habitava, fins el 1976, les principals valls fluvials: l'Aigua d'Or, el Cardener i la Ribera Salada. Cap als anys 50 es tenen dades de captures de llúdrigues per la seva pell al molí dels Cubs al Cardener, a la Ribera Salada i, fins i tot, al riu Negre, prop de Solsona. Paranyers com el Quico del Vilà de Timoneda o el Quico Sansebrí Montada d'Ogern en caçaven moltes i les venien a 300 pessetes la peça (Joan Obiols com. pers.). Fou cap a principis dels 80 quan l'espècie va desaparèixer dels rius de la comarca. Al riu Cardener, l'última cita va ser del 1983 i corresponia a una observació de J. i T. Cabrera a la cua de l'embassament de Sant Ponç (BORRÀS i JUNYENT, 1993).

Després de quinze anys d'absència al Solsonès, la llúdriga ha tornat a colonitzar les aigües de la comarca, primer a la Ribera Salada i després al Cardener, seguint el mateix procés de recuperació que aquesta espècie està tenint a Catalunya. Va ser a principis dels anys 90 quan es van tornar a detectar indicis de la seva presència al tram baix de la Ribera Salada. Cap al 1995 es comprovà que alguns exemplars feien incursions puntuals aigües amunt de la Ribera Salada i de Madrona i cap a l'any 2000 es confirmava l'assentament d'una parella al tram baix de la

Ribera Salada, als entorns de la gravera d'Ogern. L'any 2002 ja es detectaven indicis de la seva presència al pont de Querol i l'any 2004 l'espècie ja era present fins el pont del Clop, colonitzant tot el tram inferior d'aquest riu.

Durant l'any 2002 es va tornar a detectar al Cardener, prop de Súria (RUIZ-OLMO *et al.* 2004) i al 2003 ja es trobava aigües avall de l'embassament de Sant Ponç, vint anys després de la seva desaparició. Actualment es troba al Cardener i a l'Aigua d'Or en els seus trams inferiors. D'altra banda, també s'ha recuperat al riu Llobregós, on s'ha detectat fins a l'alçada de Ponts i, concretament, a la comarca del Solsonès, enguany s'han localitzat excrements de llúdriga a la riera de Sanauja prop de Sallent de Solsonès.

Així, doncs, aquesta meravellosa espècie torna a habitar al Solsonès, la qual depèn d'un dels ecosistemes dels que més cura s'ha de tenir: els rius. Cal esmerçar esforços en la seva recuperació, ajudant a que prosperin les seves poblacions, ja sigui a través d'una bona gestió de la pesca, la millora de la qualitat de les aigües, el manteniment de la dinàmica natural dels rius o la conservació dels boscos de ribera. ■

DAVID GUIXÉ

Col·laboracions amb altres entitats

Manifest de Sant Celoni per al reconeixement de les vies verdes al Vallès

El 13 de juliol va tenir lloc a Sant Celoni la signatura del manifest per al reconeixement de les vies verdes al Vallès, a càrrec de l'alcalde de Sant Celoni, la directora de la Càtedra de Geografia i Pensament Territorial de la Universitat de Girona i la directora del Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Aquest manifest, que ja s'ha començat a trametre a les diferents institucions del Vallès Occidental i del Vallès Oriental, així com a la Diputació de Barcelona i a diversos departaments de la Generalitat de Catalunya, proposa donar suport a tot un seguit de línies de treball que facin possible un nou model d'organització i de gestió del territori

del Vallès en el qual els aspectes relacionats amb la connectivitat ecològica i paisatgística tinguin un paper destacat.

El primer punt d'aquest manifest demana que es delimiti en el planejament territorial les set vies verdes que s'han definit a l'àmbit del Vallès: Obac-Olorda, Sant Llorenç-Collserola, el Farell-Marina, Gallifa-Gallecs, Tagamanent-Céllecs, la Calma-el Corredor i Montseny-Montnegre.

La Institució ha col·laborat en el procés d'elaboració d'aquest manifest i li dona tot el seu suport. Properament, es podrà trobar a la pàgina web de la ICHN el text íntegre del manifest. ■

Bibliografia sobre la llúdriga al Solsonès

- BORRÀS, A. i JUNYENT, F. 1993. *Els vertebrats de la Catalunya Central*. Regió 7 edicions.
- RUIZ-OLMO, J. i AGUILAR, A. 1995. *Els Grans Mamífers de Catalunya i Andorra*. Lynx Edicions.
- RUIZ-OLMO, J. 2001. *Pla de conservació de la llúdriga a Catalunya: Biologia i conservació*. Documents dels Quaderns del Medi Ambient, 6:1-87.
- RUIZ-OLMO, J., JIMÉNEZ, J., PALAZÓN, S. i BATET, A. 2004. *La nutria intenta reconquistar las cuencas mediterráneas*. Quercus núm. 216. p. 24-31.

Convocatòria d'ajuts a projectes de protecció del medi ambient 2005

La Fundació Territori i Paisatge de Caixa Catalunya ha obert la Convocatòria d'Ajuts 2005 a projectes de protecció del Medi Ambient. Si voleu presentar algun projecte, adreceu-vos a www.caixacatalunya.es/social, o a www.caixacatalunya.es/territoriipaisatge per consultar o descarregar els formularis i les bases de la convocatòria. Si teniu algun dubte, truqueu al telèfon 902 400 973.

La data límit de presentació de projectes és el 22 de novembre de 2004.

Recull de legislació

Ajuts

Ordre PTO/311/2004, del 9 de setembre, de convocatòria per a l'atorgament de subvencions per a actuacions en sòl no urbanitzable del sistema costaner i aprovació de les bases reguladores. DOGC núm. 4219 del 15 de setembre de 2004.

Caça i pesca

Decret 389/2004, del 21 de setembre, pel qual es regula la pesca de corall vermell (*Corallium rubrum*) a les aigües interiors del litoral català. DOGC núm. 4234 del 7 d'octubre de 2004.

Espais naturals protegits

Resolució MAH/2804/2004, del 8 d'octubre, per la qual es fa públic l'Acord del Govern del 5 d'octubre de 2004, d'aprovació definitiva del Pla especial de delimitació definitiva dels espais del PEIN Arribera de la Garona, capçalera de la Noguera Ribagorçana, Era Artiga de Lin, Eth Portillon, Marimanha, Montanhes de Les e Bossòst i Sant Joan de Toran. DOGC núm. 4243 del 20 d'octubre de 2004.

Resolució MAH/2803/2004, del 6 d'octubre, per la qual es fa públic l'Acord del Govern del 5 d'octubre de 2004, d'aprovació definitiva del Pla especial de delimitació definitiva dels espais del PEIN capçaleres del Ter i del Freser, serra Cavallera, obagues de la vall del Rigard i serra de Montgrony. DOGC núm. 4244 del 21 d'octubre de 2004.

Organització administrativa

Decret 401/2004, del 5 d'octubre, pel qual es regula la participació de les organitzacions no governamentals i altres entitats sense ànim de lucre vinculades a l'ecologia i a la protecció del medi ambient en les activitats i programes del Departament de Medi Ambient i Habitatge. DOGC núm. 4235 del 8 d'octubre de 2004.

Agenda

Sessions científiques

Dijous, 11 de novembre de 2004, a les 7 de la tarda, a la Sala Pere Corominas de l'IEC. Sessió inaugural del curs 2004-2005. **Biologia de la conservació del lince ibèric**, a càrrec de MIGUEL DELIBES, biòleg del Grup d'Ecologia de Carnívors de l'Estació Biològica de Doñana.

Dissabte 27 de novembre de 2004, a dos quarts de set de la tarda, a Cal Bofill, equipament ambiental de l'Ajuntament de Torredembarra. **El corriol camanegra: un ocell associat al litoral català**, per JOAQUIM BACH. Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya.

Amb el suport de

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

fundada el 1899

ICHN
Institució Catalana
d'Història Natural

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN

C. del Carme, 47

08001 Barcelona

Tel. 933 248 582

Fax 932 701 180

A/e: ichn@iecat.net

A/I: <http://iecat.net/ichn>

Imprimeix: IMPREMTA BADIA, SL
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B.39829-1995

Recordeu

Horari d'atenció de la Secretaria de la ICHN

Dilluns i dimecres de 10.30 a 19 h. Dimarts, dijous i divendres de 9 a 17.30 h.

Adreça electrònica: ichn@iecat.net. Adreça d'Internet: <http://www.iecat.net/ichn>

Fons bibliogràfic de la ICHN

Podeu consultar el fons bibliogràfic de la Institució a la Biblioteca Montilivi, Universitat de Girona, Àrea de suport al l'estudi i la docència. Horari: tardes de 14.45 a 21.45 h; Tel.: 972 418 290; o a l'adreça d'Internet: http://biblioteca.udg.es/fons_especials/ichn/index.asp.

Han col·laborat en la redacció d'aquest NOTÍCIES:

Jordi Badia, Marc Bigas, Jordi Domingo, Joan Estany, Josep Germain, David Guixé, Marc Ordeix, Josep Peñuelas, Clara Racionero, Sergi Saladié i Delfí Sanuy.